

LANDSSAMBAND LÖGREGLUMANNA

Reykjavík 22. nóvember 2011.

Allsherjar- og menntanefnd Alþingis
Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

Tilvísun yðar: Þskj. 15 – 15. mál 140. löggjafarþing.

Efni: Umsögn um þingsályktunartillögu um grundvallarskilgreiningar löggæslu á Íslandi og gerð löggæsluáætlunar fyrir Ísland.

Almennt:

Landssamband lögreglumanna (LL) fagnar því sérstaklega að fá tækifæri til að veita umsögn um ofangreinda þingsályktunartillögu. LL hefur enda bent á þá augljósu staðreynd að ekki hafi verið farið í þá vinnu, sem hér er lagt til að gert verði, allt frá árinu 2008. Vinnu sem að mati LL er grunnurinn að því að halda úti löggæslu á Íslandi með þeirri nauðsynlegu kostnaðarvitund, sem um slíka þjónustu hins opinbera ætti að ríkja, á Alþingi Íslendinga. Þá lýsir LL sig reiðubúið til að koma að þeirri vinnu sem mælt er fyrir um í þingsályktunartillögunni að farið verði í. LL býr enda yfir gríðarmiklum upplýsingum í þessum efnum auk þess að vera með óheft aðgengi að slíkum upplýsingum hjá systursamtökum sínum á hinum Norðurlöndunum.

Hér í upphafi vill LL leyfa sér að benda á þá staðreynd að á s.l. þingi lagði utanríkisráðherra fram þingsályktunartillögu sem miða skyldi að því að móta þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland (þskj. 1247 – 723. mál á 139. löggjafarþingi) sem samþykkt var frá Alþingi Íslendinga 16. september 2011 á þskj. 1945. Ætla má að framlagningu þessarar þingsályktunartillögu megi rekja að einhverju leyti til þeirrar staðreyndar að Varnarmálastofnun hefur verið lögð niður og verkefni hennar flutt að hluta til annars vegar til lögreglu og hins vegar til Landhelgisgæslu Íslands. LL telur augljóst að horfa verði á þessar tvær þingsályktunartillögur í mjög ákveðnu og föstu

BA

samhengi. Í upphafsorðum greinargerðar, með þingsályktunartillögu utanríkisráðherra, um mörkun þjóðaröryggisstefnu segir m.a:

„Eitt af grundvallarhlutverkum sérhvers ríkis er að tryggja þjóðaröryggi. Þjóðaröryggisstefna á að byggjast á raunsæju mati á aðsteðjandi hættum og ógnum á hverjum tíma og skilgreina með hvaða hætti, svo sem með fyrirbyggjandi aðgerðum, viðbúnaði og viðbragðsgetu, unnt er að mæta þeim. Þjóðaröryggisstefnu þarf að byggja á skýrum forsendum. Æskilegt er að um hana ríki sem mest sátt milli ólíkra hreyfinga þannig að hún haldist í grundvallaratriðum samfelld þó að breytingar verði á hinu pólitíska sviði.“

Og í lokaorðum greinargerðarinnar segir svo:

„Til að tryggja þjóðaröryggi þarf að liggja fyrir skýr stefna sem tekur mið af hefðbundnum og óhefðbundnum ógnum og skilgreinir nauðsynlegan viðbúnað og viðbragðsáætlanir vegna innra og ytra öryggis þegar hættur steðja að, sem og þýðingu milliríkjasamstarfs í því tilliti.“

Þetta er einmitt, að því er LL sýnist, það sem kjarni málsins snýst um í þeirri þingsályktunartillögu sem hér er veitt umsögn um þ.e. að skýr stefna liggja fyrir um hvernig löggæslumálum skuli háttað á Íslandi. Kostnaðarvitund Alþingis, óháð hinu pólitíska sviði, liggur fyrir þannig að tryggt sé að löggæslu í landinu sé haldið uppi með fullnægjandi hætti og öryggi borgaranna tryggt.

Í umsögn sinni um frumvarp til laga um breytingu á varnarmálalögum nr. 34/2008 (þskj. 972 – 581. mál sem lagt var fyrir og samþykkt á 138. löggjafarþingi), leyfði LL sér að benda á eftirfarandi:

LL finnst það skjóta skökku við að stofnun, sem komið var á laggirnar, með lagasetningu árið 2008, til að fara með framkvæmd verkefna sem áður voru á höndum þess herafla sem Bandaríki Norður Ameríku voru með hér á landi, skuli

nú vera lögð niður í þeirri mynd sem henni var komið á fót og talið var afar nauðsynlegt á sínum tíma eða eins og nánar segir í athugasemdum með frumvarpi því sem þáverandi utanríkisráðherra Ingibjörg Sólrún Gísladóttir flutti á Alþingi:

„Frumvarp þetta felur í sér reglur um þau verkefni og verkþætti sem Íslendingar sinna á sviði varnarmála. Jafnframt er með frumvarpinu lagt til að sett verði á fót stofnun sem fari með framkvæmd þessara verkefna og sinni þeim verkefnum sem leiða af loftrýmiseftirliti og loftrýmisgæslu Atlantshafsbandalagsins og rekstri loftvarnakerfis þess á Íslandi.

Frumvarpið byggist á þeirri meginforsendu að Íslendingar eru herlaus þjóð og að ekki er vilji til þess af hálfu stjórnvalda að breyta þeirri staðreynd. Hér er settur skýr lagarammi um verkefni íslenskra stjórnvalda á sviði öryggis- og varnarmála og aðskilnað þeirra frá öðrum verkefnum stjórnvalda sem eru borgaraleg í eðli sínu, svo sem löggæsla og almannavarnir.”¹

Nokkru síðar í sömu athugasemdum segir:

„Í ljósi þess að ekki er ætlunin að setja á fót íslenskan herafli er mikilvægt að þessi verkefni séu skýrt skilgreind í lögum. Einnig er mikilvægt að þau séu af þessum sökum skýrt aðgreind frá öðrum innlendum stjórnsýsluverkefnum. Þetta er sérstaklega mikilvægt í tilviki lögreglu og landhelgisgæslu, sem eru í eðli sínu borgaralegar stofnanir og eiga að njóta trúnaðar sem slíkar. Það er afar mikilvægt fyrir réttaröryggi borgaranna að ekki sé blandað saman almennri löggæslu og störfum að landvörnum. Í okkar heimshluta eru lögreglu ekki falin verkefni er lúta að gæslu ytra öryggis ríkja.”²

Þá er einnig áhugavert að lesa yfir ræðu þáverandi utanríkisráðherra, Ingibjargar Sólrúnar Gísladóttur, þegar hún mælti fyrir frumvarpinu á Alþingi Íslendinga. Í upphafsorðum sagði þáverandi utanríkisráðherra:

„Virðulegi forseti. Ég mæli fyrir frumvarpi til varnarmálalaga. Með frumvarpinu er stefnt að setningu laga sem gilda munu um stjórnsýslu varnarmála á íslensku yfirráðasvæði og um samstarf Íslands við aðrar þjóðir um öryggis- og varnarmál. Framlagning frumvarpsins er söguleg í sjálfu sér og rökrétt framhald þeirra tímamóta sem orðin eru í sögu landsins með brotthvarfi flotastöðvar Bandaríkjahers frá landinu eftir 55 ára starfsemi.

¹ Athugasemdir með frumvarpi til varnarmálalaga.

² Athugasemdir með frumvarpi til varnarmálalaga.

Nú er sá tími liðinn að Bandaríkin fari með fyrirsvaer fyrir Ísland innan NATO á tilteknum sviðum. Sá tími er liðinn að Ísland þurfi engum peningum að kosta til varna sinna og sá tími er kominn að Ísland sjálft axli aukna ábyrgð á eigin öryggi. Því ber að fagna að nú er friðvænlegra í heimshluta okkar en oft áður. Um leið ber okkur öllum sem kjörin erum til ábyrgðarstarfa hér á hinu háa Alþingi að taka alvarlega skyldu okkar til að tryggja öryggi og varnir þjóðarinnar. Hér getur enginn skilað auðu. Verkefnið er okkar til að vinna núna.³

Hér þarf einnig að horfa til þess sem LL tiltók í umsögn sinni um frumvarp til breytinga á lögreglulögum, sem var til umfjöllunar í þinginu á sama tíma og frumvarpið til breytinga á varnarmálalögum, er varðar samstarf aðila í tengslum við varnir gegn hryðjuverkum og ákvörðun íslenskra stjórnvalda um aðildarumsókn að Evrópusambandinu. Í þeirri vinnu sem unnin hefur verið í samningahópi varðandi kafla 23. og 24. þ.e. dóms- og innanríkismál, vegna aðildarumsóknar Íslands að Evrópusambandinu, er ljóst að íslensk stjórnvöld munu þurfa að fara að tilmælum Evrópusambandsins er lúta að aðgerðum gegn hryðjuverkum og ýmsar tilskipanir sem bæði þarf að innleiða í íslensk lög og reglugerðir, komi til þess að Ísland verði hluti af Evrópusambandinu. Hér er um löggæsluverkefni að ræða og mjög líklega mun koma til stóraukins kostnaðar við aukinn mannafla og rekstur t.d. sérsveitar, greiningar-, alþjóða- og almannavarnadeilda Ríkislögreglustjórans, svo dæmi séu tekin, sem sameiginlega koma að þeim verkefnum sem hér er rætt um ásamt öðru starfsliði lögreglu.

LL hefur einnig talað fyrir heildstæðri skoðun á öllu því er lýtur að endurskipulagningu lögreglunnar, hlutverks hennar, varna landsins (bæði ytri og innri varna) og að við þá endurskoðun verði einnig horft til annarra þátta réttarvörslukerfisins enda því ætlað að vinna í ákveðinni samfellu. Þessu hefur verið komið á framfæri af hálfu LL á fundum bæði hjá allsherjar- og utanríkismálanefnd þingsins.

Að mati LL er hér fyrst verið að leggja grunninn að því að nálgast skipulag og uppbyggingu löggæslu á Íslandi á þann hátt sem LL hefur talið bestan og gert hefur verið víða í þeim löndum sem Ísland gjarnan miðar sig við og því ber að fagna sérstaklega.

³ Úr ræðu utanríkisráðherra, Ingibjargar Sólrúnar Gísladóttur er hún mælti fyrir frumvarpi til varnarmálalaga á 135 löggjafarþingi þann 17. janúar 2008.

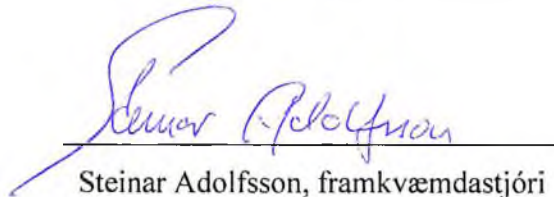
Í því samhengi sem hér hefur verið sett fram af hálfu LL (þ.e. við samþykktu þingsályktunartillögu um mörkun þjóðaröryggisstefnu) er rétt að halda því til haga að á öllum Norðurlöndunum eru öryggisþjónustur hluti af lögreglu viðkomandi landa. Hvað Ísland varðar heyrta slík verkefni sennilega að stærstum hluta til undir greiningardeild ríkislögreglustjóra að því marki sem þeim er á annað borð sinnt héraendis. Þetta er víðast hvar talin eðlileg blanda af löggæslu og innri öryggismálum viðkomandi ríkja.

Að síðustu ítrekar LL það sem áður hefur verið sagt að nauðsynlegt er að mati LL að skoða heildstætt réttarvörsluferfið á Íslandi, hlutverk lögreglu, varnarmálatengda starfsemi o.fl. í stað þess sem nú virðist vera raunin að unnið er að þessum málum í ýmsum hlutum í hinum ýmsu ráðuneytum og að því er virðist án heildstæðrar yfirsýnar yfir málaflökkinn.

Þá ítrekar LL það sem áður hefur verið sagt í umsögnum LL um hin ýmsu lagafrumvörp og þingsályktunartillögur að afar lítill tími er gefinn umsagnaraðilum til að koma athugasemdum sínum að, sem eitt og sér verður að teljast alvarlegt í ljósi þeirra miklu hagsmuna sem jafnan er verið að fjalla um.

LL áskilur sér að lokum rétt til að koma að frekari ábendingum og athugasemdum á síðari stigum málsins og er reiðubúið til að koma á fund nefndarinnar til að gera frekari grein fyrir sjónarmiðum félagsins og svara þeim spurningum sem nefndarmenn kunna að vilja setja fram.

F.h. Landssambands lögreglumanna

Steinar Adolfsson, framkvæmdastjóri